

Pedagogika na dobré cestě

ELIŠKA WALTEROVÁ

Čas běží a časopis *Pedagogika* už může slavit malé výročí, pět ročníků od změny, která nastala v roce 2013 ve složení výkonné redakce a vedla ke zpřesnění profilace časopisu. Jedním z úkolů, kterého se nová redakce zdárně zhostila, bylo zpřístupnění v elektronické podobě všech dosud vydaných čísel časopisu od jeho vzniku. Splnění tohoto úkolu za necelé dva roky bylo vstřícným krokem pro čtenáře, kteří pátrají ve starších textech, a hlavně pro ty, kteří využívají archiv jako zdroj referencí. Navíc, nově zprovozněné webové stránky časopisu usnadňují komunikaci mezi redakcí a autory, redakcí a recenzenty, eventuálně i čtenáři.

Podstatnou změnou na cestě k vyšší kvalitě časopisu byla ovšem aktualizace profilu a jeho postupné vyladování. Přínosy k odborné diskusi na témata trvalé důležitosti i aktuálního zájmu zaznamenala nejen česky vydávaná čísla, ale také monotematická čísla cizojazyčná, především v angličtině, která rozšířila škálu českých a slovenských autorů o autory zahraniční, zejména ze středoevropského prostoru. K tématům tradičním, jako jsou učitelská profese a vzdělávání učitelů, problémy obsahu vzdělávání, edukačních procesů a procesů učení, přistoupila další témata, zaměřená na problémy dětství a předškolní výchovy či na pedagogické a psychologické problémy spojené s digitalizací a novými médii ve vzdělávání, v neposlední řadě byla obnovena s patřičnou hloubkou historická reflexe. Časopis se nevyhýbal ani zásadním diskusním příspěvkům k principiálním otázkám pojetí pedagogiky, vztahu teorie a praxe či strategii posilující kvality vzdělávání v situaci proměn sociokulturního kontextu a hledání perspektiv. I do budoucna se očekávají příspěvky zejména reagující na aktuální problémy praxe diskutované v rigorózním vědeckém rámci.

Záslužnou službu odborné komunitě poskytují recenze nových publikací, které nejsou popisné, nýbrž analyticko-kritické, jejich počet přesáhl v daném pětiletí čtyři desítky. Zřetelnou se stala větší žánrová pestrost, v níž převažují výrazně výzkumné studie (42), aniž by byl snížen význam zařazování teoretických (22), přehledových (16) a metodologických studií (12).

Také toto nemonotematické číslo je žánrově pestré složením recenzovaných studií. Obsahuje jednu empirickou, dvě přehledové a jednu teoretickou studii.

Výzkumná studie týmu autorek, Lenky Pavlasové, Jany Staré, Nadi Vondrové, Magdalény Novotné, Jarmily Robové a Kláry Uličné, ze šesti různých kateder dvou fakult Univerzity Karlovy, Pedagogické a Matematicko-fyzikální, reprezentujících primární didaktiku, didaktiku matematiky, biologie a environmentalistiky, angličtiny a výtvarné výchovy, seznamuje s výzkumem profesního vidění studentů učitelství. Na základě analýzy videozáznamů autentických vyučovacích hodin na běžné základní škole získaly autorky více než dvě stovky písemných reflexí od studentů učitelství v počáteční fázi studia obecné didaktiky a příslušných oborových didaktik. Kvalitativní analýzou těchto reflexí zjišťovaly, jak budoucí učitelé primárního a sekundárního stupně zaměřují pozornost a jak popisují, hodnotí a interpretují jevy přítomné ve výuce. Studie poskytuje vhled do vysokoškolské přípravy učitelů vstupujících do různých oborových subkultur a přispívá k diskusi o koncepci pregraduálního vzdělávání. Autorky hledají především odpovědi na otázky, jak se liší reflexe u studentů učitelství 1. a 2. stupně, tj. na které jevy zaměřují studenti pozornost a jak tyto jevy interpretují. Relevantnost závěrů studie lze spatřovat zejména ve zdůvodnění významu znalosti teorie a jejího důsledného propojování s poznatky a zkušenostmi z praxe. Slibné se jeví avizované pokračování výzkumu, v němž budou sledovány posuny v profesním vidění a schopnost aplikovat teoretické poznatky u dané skupiny studentů po absolvování studia didaktiky.

Studie Zuzany Šmidekové zaměřená na eye-tracking (sledování a záznamy pohybu očí) v prostředí školní třídy kombinuje žánr teoretické studie se studií přehledovou. V první popisné části seznamuje s technologií eye-trackingu, čili oční kamerou, a možnostmi jejího využití v prostředí školní třídy, kterému u nás dosud nebyla věnována patřičná pozornost. Ve druhé, přehledové části seznamuje s metodami sledování očních pohybů a s možnostmi jejich datových výstupů získaných příslušnými přístroji. Pro bližší seznámení s touto výzkumnou technologií je ve třetí, ilustrační části představena právě oblast výzkumů v autentickém prostředí školní třídy. Autorka oprávněně poukazuje nejen na možnosti, které uvedená technologie nabízí, ale také na rizika, a to nejen technického rázu, nýbrž i na rizika psychologického a metodologického charakteru.

Teoretická studie Martina Macha s metodologizujícím náběhem přináší nový pohled na tvorbu pojmových map s využitím postupů používaných v softwarovém inžer-

nýrství. Mapování pojmů jako výzkumná učební strategie v případech nelineárního uspořádání učiva je tak obohacována odkazy na paralely mezi vytvářením pojmových map a vývojem softwarového systému orientovaného na analýzu objektů. Zde autor hledá inspiraci a směřuje k návrhu učební strategie se strukturální prezentací a s oporou v modelu sémantické paměti. Zvláštní pozornost upíná k uspořádání pojmové domény a ukotvení vlastností mapovaných objektů do sítě již osvojených znalostí. V závěru nalezneme, kromě shrnutí přínosů navrhované strategie, také obecnější doporučení pro praxi. Důraz na strategie učení podporující kvalitní organizaci textových informací a hlubší sémantické zpracování učiva v situaci, kdy vzrůstá význam vizuálních forem, stojí za pozornost a je výzvou pro ověření v různých fázích výuky, což je ovšem záležitost další, výzkumné perspektivy.

Pozoruhodná přehledová studie Ireny Bartákové, Martina Chvála a Patrície Martinkové, autorů zabývajících se děledobě psychometrií v pedagogických vědách, je v tomto případě zaměřena na predikční validitu závěrečných zkoušek a přijímacích testů na vysoké školy. Mapuje vybrané výzkumy se zřetelem k vlastnostem testů a jejich schopnosti predikovat budoucí studijní úspěch. Analyzované studie jsou rozděleny jednak podle primárního účelu, jednak podle země původu dat. Samostatná část je věnována již relativně početným výzkumům v ČR. Autoři argumentovaně dokládají, že využití obou parametrů, tj. výsledků studia na střední škole i přijímacích testů současně, je optimální variantou pro predikci úspěšného studia a předpokladu jeho zdárného dokončení.

Ke cti redakce nesporně patří pokračující péče o informovanost čtenářů stran vycházejících publikací. Také v tomto čísle jsou zařazeny recenze tří publikací. Hodnocení kompetencí slovenských učitelů v evropském kontextu, integrace žáků-cizinců v širším sociokulturním kontextu a neutuchající proud kultivace výzkumných a evaluačních metod, to jsou témata nových knih autorů děledobě se jimi zabývajících, která zaujala recenzenty.

Jak vidno, aktuální číslo je dalším krokem na cestě časopisu *Pedagogika* ke kvalitě a mezinárodnímu uznání, což je také záměr do dalších ročníků. Přejme tedy redakci, s díky za její dosavadní práci, dostatek kvalitních příspěvků a všem čtenářům nové impulzy a intelektuální obohacování.